

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nosloga sve pokrvari.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Oglasi, priprešana i od tiskaru računaju se na tehničko običnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. stacionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod narudbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odgovarajuće u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 247-349.

Telefon tiskare broj 38.

Izlazi svakog utorka i petka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, ne potpisani netiskaju, a nefrankirani neprimaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 12 K u obće, na godinu 6 K za seljake, ili K 6—, odn. K 3— na pol godinu.

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 k. koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Givulja br. 5 te prima sva obična osim nedjelje i svetica svaki dan od 11—12 sati prije podne.

U Kalabriju!

Uza svu strpljivost, prirodjenu nama Hrvatima, čovjeku ipak mora dozlogrditi poslušanje njezgovih osoba u naših krajevih obzirima na porabu jezika. Sud, pošta, porezni ured, a da ni u ne govoremo o kolarskom i občinskom glavarstvu, u obće ciela birokracija — to nije drugo nego mučenje naših ljudi, koji hoće nešto biti u prisiljeni bubati tuđim jezikom.

U Puli je možda najgora u tom pogledu: i nije pogriješio onaj prvak talijanski, kad je rekao, da sve što hrvatskoga dođe u Pulu, mora se potalijančiti. A pri tome se nije pozivao na upliv „avite kulture“ i premoć Talijana, nego na postupak ratne mornarice, cesarskih ureda, školskih i crkvenih čimbenika!

Nije lagao! Austrija hoće po silu da sačuva talijanstvo u Istri. Što je nju briga, da si nije znała do sada odgojiti niti jednoga naobraženoga Talijana, koji bi za nju čutio; da mora gledati svakim danom u brk irendenti; da mora čuvati obalu Istre proti eventualnom izkrcanju talijanskih anarhista?

Kad treba pomoći Austriji, tad se nezna za Talijane; ali kad treba prirediti razvitak istarskih Hrvata, tad je najbolje pustiti biesnom i podmuksom talijanstvu slobodne uzde, neka gnjavi i kolje, tare i tlači jednu rajnu.

To već nije slučaj u pojedinaca, to već nestoji do nesposobnosti osobe: to je sistem, određeni pravac, svrha.

Dodje čovjek na sud, da razpravi ono malo siromaštva, što mu ga je koji pokojni ostavio, a sudac ne razumje niti rieči hrvatski; sudac, koji bi morao znati obitai sa svakom sirotom i s kojim su ljudi najviše u doticaju. Tuže li te radi kojeg čina, opet ne možeš da se braniš, kako bi ti od srca išlo; jer već sudac viče: „parlé talian, se no, non ve kapimmo.“ I pravo govori sudac, jer u istinu nerazumje hrvatski, pa ipak treba da sudi Hrvatima. I tako ide svakim danom i pred svakim sudcem, a ta gospoda niti s daleka ne skrbe, da nebuđe prigovora njihovom postupku u jezikovnom pogledu.

Na kapetanatu, na poreznom uredu, na pošti, posvuda, brate, sve inače, nego li je dr. Körber rekao, da bi moralo biti; ovdje nisu činovnici za puk, nego puk se mora prilagoditi željam, mušticam, gdjekad strastima činovništva.

Treba li govoriti o zanemarivanju i zapostavljanju hrvatskog jezika sa strane občine i njezinih organa? Ta to je uvjet, bez kojega nemožeš tamo u službu. A najzalostnije pak jest to, da i crkva mora biti u službi talijanstva. Vremena, kad se je u puljskih crkvah čuo najviše hrvatski jezik — jer skoro izključivo hrvatska čeljad polazi crkvi — izezla su: sakristija je postala stječića i „Piccola“ i „Giornaletta“, župni ured, kó svi drugi javni uredi, a popovi: „qua ce tutto latin e talian“.

Svemtu tomu napokon se je malo što čuditi, kad se znađe, da na glavi javne uprave stoje ljudi, kojim je hrvatski jezik deveta briga: što je Góessu slobodno, mora misliti Rossetti da je i njemu; kad

Flapp onako ljubi Hrvate, neće bogme nijedan pop da mu u tom prednožati; ako Kindinger nezna nit besjede hrvatski, zašto da se mladi adjunkti muče tim jezikom; i tako dalje!

Sve je u rukuh ljudi, koji za Hrvata nisu znali, dok nisu došli s njime upravljati; koji nepoznaju naše nevolje te nemaju srca za ovaj patnički narod, a kamo li, da se uče njegovom jeziku i da skrbe za njegov razvitak.

Niti neka nam se ne kaže, da je narod sam kriv, što je tomu tako: kad čovjek dođe tužen pred sudca, kad poreznik moli da ga se čeka, — nastoji svakim načinom da ugodi činovnika, misleći pače, da će mu biti na štetu ako bi šlogod zahtjevavo u jezikovnom pogledu.

Nije kriv čovjek neuk, zapušten, tužan i dužan, nego su kriva gospoda, koja neimaju srca za tog čovjeka, i koja čute više za svakog doklaćenog Kalabreza nego li za Hrvata. U Kalabriju!

Obć. izbori Volosko-Opatija.

Svuda imadu občinski izbori za javan život veliku znamenitost. Uspjesi kod občinskih izbora kažu jakost narodnosti odnosno stranke u svakoj občini. Koja dobije, ta ima upravu občinskih dobara u rukuh; ta ima i političku znamenitost. Već sam uspjeh občinskih izbora pokazuje, koja narodnost ili stranka ima izgleda, da pobjedi kod izbora u zemaljski sabor i u carevinsko vieće. Takovu, zajedničku svim obćinama znamenitost, imadu občinski izbori također po Istri. Vrhnu toga znači pobjeda hrvatske-slovenske stranke u obćinah Istre također jamstvo za poštnu, pravednu, zakonitu upravu. Jako veliku znamenitost imadu občinski izbori u Volosko-Opatijskoj občini i za to, što je ta občina, kao lječilište, svjetskoga glasa, kamo dolaze plemići i bogataši, članovi vladajućih kuća i same okrunjene glave. Po muževih, koji su na upravi mogu i gostovi sa cielog svijeta suditi, koji narod u toj občini živi, i slutiti koji je narod u pokrajini u većini, te crpti uvjerenje da nije ni ta občina, ni Istra talijanska, kako to trube Talijani i njihovi pladenići, i njihovi za nevolju saveznici i zagovornici.

To malo rieči predpostavim, hoćemo da opišemo netom obavljene izbore u občini Volosko-Opatijskoj.

Listine.

Obćinsko glavarstvo, nalazeće se već preko šest godina u rukuh hrvatske stranke, dalo je savjestno izpisati porez svih občinara kod c. kr. poreznoga ureda. Sbrojilo je porez, razdielilo ga u tri djela, sastavilo tri tjela, poredalo porezovnike, i izložilo listine, svakomu na uvid i prepis. Učinilo je, što svaka poštna uprava čini, što čine sve hrvatske i slovenske občine, a što nečine često občine, kojim su Talijani ili Talijanasi na čelu.

Predstavnikom talijanske istarske stranke bilo je bez ikakve zapreke i za-

dirkivanja dozvoljeno da prepisu listine. Ona je mogla lahko kontrolirati te listine i za to, jer je imala od c. kr. poreznoga ureda izpis svih porezovnika. Hrvatskoj stranki nebijaše to žao. Ona želi i može zahtjevati, da se i hrvatskoj stranki u svih obćinah dađe na uvid i prepis listine izložene u občinskom uredu, i da može također dobiti prepis poreza u svakoj občini kod c. kr. poreznoga ureda.

Protivnici hrvatske stranke imali su na taj način lakah posao, da eventualno listine izpravre.

Krstić, Kostantini, Puović, Klein, Tripold, Elz, i sva liepa družina, mogli su do mile volje izpravljati listine. Izpraviti su jih mogli malo, jer nebijaše što izpravljati.

Bila je sila reklamacija, al nepitaj kakovih. Reklamacioni odbor jih je skoro sve odbio. C. kr. kotarsko glavarstvo, za težuć dugo, nije moglo inače a da nepotvrdi postupak občinskoga glavarstva i reklamacionoga odbora, pošto je pravedan i zakonit.

C. kr. kotarsko glavarstvo je u jednom pitanju drugoga mnijenja nego li občinski organi, al ovi su se morali pokoriti, jer je odluka c. kr. kotarskoga glavarstva u pogledu listina za svaki pojedini put odlučna tako, da proti njoj za ovaj put neima lieka.

Cielokupni izravni, državni porez u občini Volosko-Opatijskoj, brojećoj kakve 4000 stanovnika, iznaša preko 100.000 kruna. Jedna trećina je preko 30.000 kruna. Više od jedne trećine cielokupnoga poreza plaća društvo južne željeznice, odnosno posteljno-vagonsko društvo. Samo to društvo je kao porezovnik u I. tjelu. Ostali članovi I. tjela su počastni građani, svećenici i učitelji službujući u občini, c. kr. činovnici u njoj službujući i u njoj umirovoljeni, pomorski kapetani. Ovih imade još dosta liepi broj iz Opatije i Voloskoga, i velika većina njih su pristaše hrvatske stranke. Valjalo bi nastojati da se u buduće drugih uzgoji.

U II. tjelu je c. kr. kotarsko glavarstvo preneslo oko 4000 kruna poreza, ono što plaća više od jedne trećine cielokupnoga poreza u občini rečeno društvo. Timi je porinulo 16 izbornika iz II. u III. tjelo, i to većinu pristaše hrvatske stranke. U II. tjelu ostalo je kakvih 40 izbornika, plaćajućih iz rečenoga društva najviše poreza. Najzadnji među njimi plaća iznad 350 kruna izravnoga poreza.

Prvi izbornik III. tjela, sada već pokojni proto Pilepić ima 350 kruna izravnoga poreza. On i drugi, koji plaćaju od 350 kruna izravnoga poreza niže, sve do 2 kruna, sačinjavaju III. tjelo. Imaju jih kakvih 600.

Prigovore talijanske stranke. Talijansko-istarske stranke u Volosko-Opatijskoj občini tako rekuć nit neima. Valjalo ju je stvarati. Valjalo je da od drugud ljudi dođu da ju stvaraju i ponekle predstavljaju. Trifolij te stranke sačinjavaju c. kr. notar Puović, rodom iz Dalmacije, odvjetnik dr. Hektor Costantini,

rodom iz Pazina, od oca naseljenoga tamo iz Rovinja, i dr. I. Krstić, rodom iz Arbanasa u Dalmaciji. C. kr. notar Puović bogati se glavno hrvatskim novcem. Costantini da je došao tamo poslan stanovitom misijom sa strane istarske talijanske stranke i njezinih predstavnika i uzdržavatelja. Krstić zna se da je plaćen mjesечно sa 200 kruna od iste stranke. Od kad su svršili občinski izbori u Kastvu, i državni i pokrajinski, sav je trudu u listu njegovom i onih koji ga plaćaju, u „Pravo Našoj Slogi“, uložio u to, da navrne pobjedu talijansko-istarskoj stranki. Nije tu bilo možda stvarne kritike občinske uprave, ili programa, kojega bi se držala stranka koju zagovara kad bi na upravu došla. To bijahu psovke, klevete, laži proti pojedinih osobam hrvatske stranke. Bijahše toga tiskano pokvareno hrvatski, pokvareno i u dialektu, talijanski i njemački. Najviše puta jedna stvar u tri jezika. Prevodi njemački da potiču od nekijh c. kr. činovnika. List se je skrivno dielio i širio. Radili su i osobno, zalazeć po kućah. Pri tom pomagao njim je i Nino Perčić-Rožin, i Dubrovčić-Slocarić, i kontesa Maria de Mestre rođjena Minak, i brat njoj dr. Jerolim Minak. I u listu i osobno tvrdili su, da je sve s njimi, govoreć sve zlo proti Hrvatom, a radeć za „Istrijanstvo“ Talijanstvo. Skoro se je pokazalo, da su vodje bez vojske.

Prigovore sa strane nekijh Njemaca.

Otkad je Opatija-Volosko lječilište, naselilo se je prilično Njemaca tamo. Velika većina njih došla je, stono rieč, trbuhom za kruhom, naime radi zasluzbe. Više njih, došav kao prosti kelneri, danas su vlasnici penziona, kavana, gostiona pa i kuća. Drugi su se pomogli kao vozari. Treći su lječnici. Četvrti što drugo. Samo nešto njih ima, koji su došli sa svojim, i koji mogu sa svojim bez zasluzbe živjeti. Prije šest-sedam godina je hrvatska stranka, uz velik doista napor, pobjedila nad talijanskom strankom združenom sa ono nešto Njemaca što jih već tada tamo bijaše.

Prije tri-četiri godine je hrvatska stranka dragovoljno ustupila 4 mjesta u zastupstvu i jedno u občinskom vieću Njemcem. Pokazala je tim, da je pravedna, da jih uzimlje u obzir, i da je voljna zajedno s njimi raditi za napredak ovoga svjetskoga lječilišta. I sada bila je s prvoga početka voljna to učiniti. Nego neki njih kao da nebijahu s tim zadovoljni. Već godinu dana i više sastajali su se sa predstavnicima istarske talijanske stranke i viećali, kako da skupnima silami predobu občinu, kako da ju što jače iztrgnu iz postenih hrvatskih ruku. Kao „Beirath“ (susavjetnik) dolazio je svako toliko u Opatiju c. kr. profesor Einder iz Ljubljane. Netreba ni izticati, da bijaše tu mnogo primjese njemačke politike novije struje. Opatija-Volosko, uz Pulu i Trst, je već davno proglašena kao jedna od točaka, kojimi se ima širiti germanska ideja prevlasti do Adrije.

Oglasi, pripisane i ostale, računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru. Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom: post. Stedionice u Beču na administraciju lista u Pulu. Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odgovarajućem u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847849. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Narodna poslovica.

Izdavač: vrhovni urednik i petak

u Puli.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netiskaju, nefunkcionirani neprimaju.

Pređplata sa poštarinom stoji:

12 K u obće, 1 K na godinu

1 K za seljake, 1 K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

11 K 6- odn. K 3- na

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Gjiivić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

U Kalabriju!

Uza svu strpljivost, prirodjenu nama Hrvatima, čovjeku ipak mora dozlogrditi ponašanje nekogih osoba u naših krajevih obziru na porabu jezika. Sud, pošta, porezni ured, a da niti ne govorimo o kotarskom i občinskom glavarstvu, u obće ciela birokracija — to nije drugo nego mučenje naših ljudi, koji hoćeš nećeš bivaju prisiljeni bubati tuđim jezikom.

U Puli je možda najgore u tom pogledu: i nije pogriješio onaj prvak talijanski, kad je rekao, da sve što hrvatskoga dođe u Pulu, mora se potalijančiti. A pri tome se nije pozivao na upliv „avite kulture“ i premoć Talijana, nego na postupak ratne mornarice, cesarskih ureda, školskih i crkvenih čimbenika!

Nije lagao! Austrija hoće po silu da sačuva talijanstvo u Istri. Što je nju briga, da si nije znala do sada odgojiti niti jednoga naobraženoga Talijana, koji bi za nju čutio; da mora gledati svakim danom u brk iridenti; da mora čuvati obalu Istre proti eventualnom izkrcanju talijanskih anarhista?

Kad treba pomoći Austriji, tad se nezna za Talijane; ali kad treba prirediti razvitak istarskih Hrvata, tad je najbolje pustiti biosnom i podmiukom talijanstvu slobodne uzde, neka gnjavi i kolje, tare i tlači jadnu raj.

To već nije slučaj u pojedinaca, to već nestoji do nesposobnosti osobe: to je sistem, određeni pravac, svrha.

Dodje čovjek na sud, da razpravi ono malo siromaštva, što mu ga je koji pokojni ostavio, a sudac ne razumje niti riječi hrvatski: sudac, koji bi morao znati običaj sa svakom sirotom i s kojim su ljudi najviše u doticaju. Tuže li te radi kojeg čina, opet ne možeš da se braniš, kako bi ti od srca išlo; jer već sudac viče: „parlé talian, se no, non ve kapimo“. I pravo govori sudac, jer u islinu nerazumje hrvatski, pa ipak treba da sudi Hrvatima. I tako ide svakim danom i pred svakim sudcem, a ta gospoda niti s daleka ne skrbe, da nebude prigovora njihovom postupku u jezikovnom pogledu.

Na kapetanatu, na poreznom uredu, na pošti, posvuda, brate, sve inače, nego li je dr. Körber rekao, da bi moralo biti: ovdje nisu činovnici za puk, nego puk se mora prilagoditi željam, musicam, gdjekad strastima činovništva.

Treba li govoriti o zanemarivanju i zapostavljanju hrvatskog jezika sa strane občine i njezinih organa? Ta to je uvjet, bez kojega nemožeš tamo u službu. A najžalostnije pak jest to, da i crkva mora biti u službi talijanstva. Vremena, kad se je u puljskih crkvah čuo najviše hrvatski jezik — jer skoro izključivo hrvatska čeljad polazi crkvi — izčezla su: sakristija je postala stječiste „Piccola“ i „Giornaletta“, župni ured, kô svi drugi javni uredi, a popovi: „qua xe tutto latin e talian“.

Svemu tomu napokon se je malo što čuditi, kad se znade, da na glavi javne uprave stoje ljudi, kojim je hrvatski jezik deveta briga: što je Gdessa slobodno, mora misliti Rossetti da je i njemu; kad

Flapp onako ljubi Hrvate, neće bogme nijedan pop da mu u tom prednjači; ako Kindinger nezná nit besjede hrvatski, zašto da se mladi adjunkti muče tim jezikom; i tako dalje!

Sve je u rukuh ljudi, koji za Hrvata nisu znali, dok nisu došli s njime upravljeti; koji nepoznaju naše nevolje te nemaju srca za ovaj patnički narod, a kamo li, da se uče njegovom jeziku i da skrbe za njegov razvitak.

Niti neka nam se ne kaže, da je narod sam kriv, što je tomu tako: kad čovjek dodje tužen pred sudca, kad poreznik moli da ga se čeka, — nastoji svakim načinom da ugodí činovniku, misleći pače, da će mu biti na štetu ako bi štogod zahtjevalo u jezikovnom pogledu.

Nije kriv čovjek neuk, zapušten, tužan i dužan, nego su kriva gospoda, koja nemaju srca za tog čovjeka, i koja čute više za svakog doklačenog Kalabreza nego li za Hrvata. U Kalabriju!

Obć. izbori Volosko-Opatija.

Svuda imadu občinski izbori za javan život veliku znamenitost. Uspjeh kod občinskih izbora kažu jakost narodnosti odnosno stranke u svakoj občini. Koja dobije, ta ima upravu občinskih dobara u rukuh; ta ima i političku znamenitost. Već sam uspjeh občinskih izbora pokazuje, koja narodnost ili stranka ima izgleda, da pobijedi kod izbora u zemaljski sabor i u carevinsko vieće. Takovu, zajedničku svim občinam znamenitost, imadu občinski izbori također po Istri. Vrh tuoga znači pobjeda hrvatske-slovenske stranke u občinah Istre također jamstvo za postenu, pravednu, zakonitu upravu. Jako veliku znamenitost imadu občinski izbori u Volosko-Opatijskoj občini i za to, što je ta občina, kao ljecilište, svjetskoga glasa, kamo dolaze plemići i bogataši, članovi vladajućih kuća i same okrunjene glave. Po muževih, koji su na upravi mogu i gostovi sa cieloga svijeta suditi, koji narod u toj občini živi, i slutiti koji je narod u pokrajini u većini, te crpiti uvjerenje da nije ni ta občina, ni Istra talijanska, kako to trube Talijani i njihovi plaćenici, i njihovi za nevolju saveznici i zagovornici.

To malo riječi predpostaviv, hoćemo da opišemo netom obavljene izbore u občini Volosko-Opatijskoj.

Listine.

Obćinsko glavarstvo, nalazeće se već preko šest godina u rukuh hrvatske stranke, dalo je savjestno izpisati porez svih občinara kod c. kr. poreznoga ureda. Shrojilo je porez, razdielilo ga u tri djela, sastavilo tri tjela, poredalo porezovnike, i izložilo listine, svakomu na uvid i prepis. Učinilo je, što svaka poštena uprava čini, što čine sve hrvatske i slovenske občine, a što nećine često občine, kojim su Talijani ili Talijanši na čelu.

Predstavnikom talijanske istarske stranke bilo je bez ikakve zapreke i za-

dirkivanja dozvoljeno da prepisu listine. Ona je mogla lahko kontrolirati te listine i za to, jer je imala od c. kr. poreznoga ureda izpis svih porezovnika. Hrvatskoj stranki nebijase to žao. Ona želi i može zahtjevati, da se i hrvatskoj stranki u svih občinah dade na uvid i prepis listine izložene u občinskom uredu, i da može također dobiti prepis poreza u svakoj občini kod c. kr. poreznoga ureda.

Protivnici hrvatske stranke imali su na taj način lakah posao, da eventualno listine izprave.

Krstić, Kostantini, Puović, Klein, Tripold, Elz, i sva liepa družina, mogli su do mile volje izpravljati listine. Izpraviti su jih mogli malo, jer nebijase što izpravljati.

Bila je sila reklamacija, al nepitaj kakovih. Reklamacijni odbor jih je skoro sve odbio. C. kr. kotarsko glavarstvo, za težuć dugo, nije moglo inače a da nepotvrdi postupak občinskoga glavarstva i reklamacionoga odhoda, pošto je pravedan i zakonit.

C. kr. kotarsko glavarstvo je u jednom pitanju drugoga mnjenja nego li občinski organi, al ovi su se morali pokoriti, jer je odluka c. kr. kotarskoga glavarstvo u pogledu listina za svaki pojedini put odlučna tako, da proti njoj za ovaj put neima lieka.

Cielokupni izravni, državni porez u občini Volosko-Opatijskoj, brojećoj kakve 4000 stanovnika, iznaša preko 100.000 kruna. Jedna trećina je preko 30.000 kruna. Više od jedne trećine cielokupnoga poreza plaća društvo južne željeznice, odnosno posteljino-vagonsko društvo. Samo to društvo je kao porezovnik u I. tjelo. Ostali članovi I. tjela su počastni građani, svećenici i učitelji službujući u občini, c. kr. činovnici u njoj službujući i u njoj umirovojeni, pomorski kapetani. Ovih imade još dosta liepi broj iz Opatije i Voloskoga, i velika većina njih su pristaše hrvatske stranke. Valjalo bi nastojati da se u buduće drugih uzgoji.

U II. tjelo je c. kr. kotarsko glavarstvo preneslo oko 4000 kruna poreza, ono što plaća više od jedne trećine cielokupnoga poreza u občini rečeno društvo. Timi je porianlo 16 izbornika iz II. u III. tjelo, i to većinu pristaša hrvatske stranke. U II. tjelu ostalo je kakvih 40 izbornika, plaćajućih iza rečenoga društva najviše poreza. Najzadnji među njimi plaća iznad 350 kruna izravnoga poreza.

Prvi izbornik III. tjela, sada već pokojni proto Pilepić ima 350 kruna izravnoga poreza. On i drugi, koji plaćaju od 350 kruna izravnoga poreza niže, sve do 2 kruna, sastinjaju III. tjelo. Ima jih kakvih 600.

Priprave talijanske stranke.

Talijansko-istarske stranke u Volosko-Opatijskoj občini tako rekuć nit neima. Valjalo ju je stvariti. Valjalo je da od drugud ljudi dođu da ju stvaraju i ponekle predstavljaju. Trifolij to stranke sačinjavaju c. kr. notar Puović, rodom iz Dalmacije, odvjetnik dr. Hektor Costantini,

rodom iz Pazina, od oca naseljenoga tamo iz Rovinja, i dr. I. Krstić, rodom iz Arbanasa u Dalmaciji. C. kr. notar Pirović bogati se glavno hrvatskim novcem. Costantini da je došao tamo poslan stánovitom misijom sa strane istarske talijanske stranke i njezinih predstavnika i uzdržavatelja. Krstić zna se da je plaćen mjesečno sa 200 kruna od iste stranke. Od kad su svršili občinski izbori u Kastvu, i državni i pokrajinski, sav je trud u listu njegovom i onih koji ga plaćaju, u „Pravoj Našoj Slogi“, uložio u to, da navrne pobjedu talijansko-istarskoj stranki. Nije tu bilo možda stvarne kritike občinske uprave, ili programa, kojega bi se držala stranka koju zagovara kad bi na upravu došla. To bijahu psovke, klevete, laži proti pojedinim osobam hrvatske stranke. Bi-

jaše toga tiskano pokvareno hrvatski, pokvareno i u dialektu, talijanski i njemački. Najviše puta jedna stvar u tri jezika. Prevodi njemački da potiču od nekijh c. kr. činovnika. List se je skrivno dielio i širio. Radili su i osobno, zalazeć po kućah. Pri tom pomagao njim je i Nino Perčić-Rožin, i Dubrović-Slocarić, i kontesa Maria de Mestre rođjena Minak, i brat njoj dr. Jerolim Minak. I u listu i osobno tvrdili su, da je sve s njimi, govoreć sve zlo proti Hrvatima, a radeć za „Istrijanstvo“-Talijanstvo. Skoro se je pokazalo, da su vodje bez vojske.

Priprave sa strane nekijh Njemaca.

Okad je Opatija-Volosko ljecilište, naselilo se je prilicno Njemaca tamo. Velika većina njih došla je, stonorić, trbuhom za kruhom, naime radi zasluzbe. Više njih, došav kao prosti kelneri, danas su vlasnici penziona, kavana, gostiona pa i kuća. Drugi su se pomogli kao vozari. Treći su ljecnici. Četvrti što drugo. Samo nješto njih ima, koji su došli sa svojim, i koji mogu sa svojim bez zasluzbe živjeti. Prije šest-sedam godina je hrvatska stranka, uz velik doista napor, pobjedila nad talijanskom strankom združenom sa ono nješto Njemaca što jih već tada tamo bijaše.

Prije tri-četiri godine je hrvatska stranka dragovoljno ustupila 4 mjesta u zastupstvu i jedno u občinskom vieću Njemcem. Pokazala je tim, da je pravedna, da jih uzimlje u obzir, i da je voljna zajedno s njimi raditi za napredak ovoga svjetskoga ljecilišta. I sada bila je s prvoga početka voljna to učiniti. Nego nekij njih kao da nebijahu s tim zadovoljni. Već godinu dana i više sastajali se sa predstavnicima istarske talijanske stranke i viećali, kako da skupnima silami predobu občinu, kako da ju što jače iztgnu iz postenih hrvatskih ruku. Kao „Beirath“ (susavjetnik) dolazio je svako toliko u Opatiju c. kr. profesor Binder iz Ljubljane. Ntreba ni izdicati, da bijaše tu mnogo primjese njemačke politike nove struje. Opatija-Volosko, uz Pulu i Trst, je već davno proglašena kao jedna od točaka, kojimi se ima širiti germanska ideja prevlasti do Adrije.

Preuzetnost? Njemačka!
—Gdje je ta talijanska stranka
u obćini?

Kad je c. kr. kotarsko glavarstvo riešilo uroke proti listinam, i prije nego li je obćinsko glavarstvo znalo za riešitbu, došli su gg. Klein, protestant, vlasnik penzionara i dr. Tripold, lječnik, kobćinskom načelniku dru. Andriji Stangeru, i postavili mu stanovite zahtjeve glede zastupstva. Dr. Stanger nije sam mogao učiniti ništa. On je vođa stranke u obćini, al on nemože o većih stvarih sam odlučivati. On je dakako pozvao pouzdanike stranke. Gospoda Klein i dr. Tripold da su rekla: Sad znamo, da imamo ni Niemci s njekimi tobož Talijani skupa, sigurnu pobjedu u II. tjelu, vi Hrvati imadete ju u I.; o III. visi pobjeda. Mi hoćemo 10 zastupničkih mandata (svih je 24), od tih 10 nek bude jedan talijanski, i to za dra. Hektora Costantini. Ako ćete tako, dobro; ako ne, dat ćemo se u borbu.

Nije li to preuzetnost? I nekaže li i to, da se treba pitati, gdje je ta talijanska stranka u Volosko-Opatijskoj obćini? Za tobožnju talijansku stranku ne pita se nego jedan mandat, i to ne možda za kojega domaćega Vološćaka ili Opatijca, nego za jednoga doseljenika od par godina amo. I s tim bi se bilo zadovoljilo i talijansko-istarsko političko društvo i gospoda u Poreču, e tutti quanti! Tim se je s jedne strane pokazalo, da talijanske stranke u Volosko-Opatijskoj obćini u obće neima, i da je sve što se sa strane talijanske stranke u Istri ovo već više godina poduzima u toj obćini gola i puka mržnja proti Hrvatima. Nek dodje na obćinsku upravu tko hoće, samo da se iztisnu Hrvati!

Naši su kod odnosnih ugovaranja bili ponudili Niemcem 6 mandata, al dodali, da hoće da od tih 6 budu trojica koje hoće sami. O tobožnjih Talijanih nije se već ni govorilo. Razbili su se pregovori. Imalo je doći do okršaja u same dane izbora.

Postupak onih njekih Njemaca i agitatora talijanske-istarske stranke jest liepa nauka za one domaće ljude, koji neće s domaćom hrvatskom strankom. Da je i došlo do sporazumka, nijedan njih nebi bio došao u zastupstvo. Nije li njim to kaziput za budućnost. Ako u istinu žele sudjelovati za dobro rodne njim obćine, nije mjesta na strani Talijana i onih njekih Njemaca, nego na strani domaćih Hrvata i njihovih prijatelja.

Priprave domaće hrvatske stranke.

Domaća hrvatska stranka nije držala križem ruke. Sve vrijeme pazila je, što protivnici njoj rade. Već prije godinu i više, su pojedinci uredili, u koliko je trebalo, svoje stvari u gruntovnih knjigah, odnosno i u katastru. Pojedini podučavali su ljude u danjoj prilici, i prikazivali za čim protivnici a za čim naši idu. Pokazivali su osobito na pogibelj, koja bi obćini zaprijetila, kad bi domaći bili iz obćine iztisnuti. Skupno sve podučavano je „Narodni list“, odbijajuć ujedno napadače protivnika. Tomu listu, i onim koji unj lih iz ljubavi do domaće grude zemlje rade, ima se mnogo zahvaliti, što su mnogi naši pogledali, što neće tudjince za gospodara, što neće da ljube batine, koja jih bije; nego što hoće brata za brata, što hoće da su sami na svojem gospodarju; što hoće da u istinu sačuvaju starinu baštinienu od svojih otaca. Kućni gospodari odvrćali su svoje stanare od pogibelji borbe proti domaćinu ljudem. Predstavnici hrvatske stranke dali su se u dogovor sa njekimi mirnimi i razboritimi Niemci. Priznajuć opravdanost, da budu i Niemci zastupani u zastupstvu, ponudili su njim 4 mandata. Sa Slovenci i Česi, živućimi u Opatiji, su i tako uvijek kad braća, a takvimi bili su i sad, i ostat će ako Bog daće u vjeke.

Tik pred izbori.

Priprave hrvatske stranke bile su takve, da su se protivnici u zadnji hip retirirali. Oni, koji su trubili u svijet, dakako za dobru plaću, da njim je pobjeda osigurana, koji su već govorili kako će Costantini zasjesti na načelničku stolicu na Voloskom, oni su tik pred izbore proglasili „aštension“, suzdržaj od glasovanja. Sva smradna pisanja i godinu i više vremena, svi sastanci protivnika, sva laženja po kućah i naprezanja Costantinova, Krstićeva, Slocarićeva; Puovčićeva; Kontesina, Minakova, Kleinova, Tripoldova, Elzova, i drugih ništa nisu koristila. Dapače mnogo su k osvješćenju naroda pomogla. Onaj suzdržaj proglasilo se je možda i za to, da naši nedodju u velikom broju, pak da svoje u zadnji hip dovedu. Al nije ni to koristilo. Da nisu ozbiljno mislili na suzdržaj, vidi se i s toga, što su protivnici u oči izbora u II. tjelu sastali se, hodili od izbornika do izbornika, i zaklinjali jih, i klečać molili, i u javnih prostorijah govorili: „domani vittoria sicura“. Pri tom su doista mislili na svoju „stalnu pobjedu“ — al bila je naša.

Izbori i izabrani.

Malo se gdje toliko i tako dvie stranke pripravlja u borbu, koliko i kako su se u Volosko-Opatijskoj obćini. Premda nije do okršaja došlo, borba bijaše, i velika. Već same priprave, i vojska jedne, hrvatske stranke, bila je takova, da se protivna nije u odlučan čas nit pokazala na bojnem polju.

Izbori III. tjela obavljali su se dva dana. Protivnika ni blizu. Naši dolazili su mirno i trezno, i odavali svoje glasove za predložene hrvatske stranke. U sve došlo jih je 303, i još bi jih bilo da se je baš htjelo. Došli su Opatijci, došli su Vološćaci: sve sami domaći ljudi, uz one Slovenice i Čeha koji imadu pravo glasa. Domaći posjednici, trgovci, obrtnici, ribari, ladjari. Niko nije nikomu dao ni novčića, nit kapljice vina, nit kapičice rakije. Svak je išao iz uvjerenja, da čini svoju obćinarsku i domovinsku dužnost; odao svoj glas, i vraćao se na svoj posao. Red, mir, zakonitost vladala je upravo uzorno. Na ulici nisi ni opazio da se izbori poslie onolikh priprava vrše. Čast Vam izbornikom i izbornicam, svim! U Vas nek se ugleduju izbornici od drugih obćinah! Na Vas nek vide Talijani i Talijanaši Istre, kako se izbori obavljaju. Oni pak nek se ugledaju i u našu obćinsku upravu, u našega načelnika i njegove doglavnike, kako se ima pravedno i zakonito postupati, koli u obće, toli prilikom izbora.

Svoje glasove dalo je 303 Vas baš onim, koje se je s protivničke strane najviše napadalo: dru. Stangeru, dru. Janežiću, dru. Pošćiću, dru. Glaxu, a uz njih kapetanom Ivanu Fiaminu i Marijanu Tomasiću, posjedniku Konstantu Ježiću i učitelju Juliju Miranu; i osim toga vriednoj četvorici zamjenika: Josipu Fiaminu i Maglič iz Opatije, Rajčiću Antonu iz Voloskoga i Joakinu Tomasiću iz Skrbićar. U tom baš razredu, tako mnogobrojnom, pokazalo se je, kako je velika većina puka na Voloskom i u Opatiji na domaćoj hrvatskoj strani. Talijanska stranka mogla bi bila možda uz svu situ skucati do 20 izbornika u Opatiji i na Voloskom, proti 303, što su onako dragovoljno i mirno došli na izbor iz hrvatske za hrvatsku stranku.

U II. tjelu glasovalo je 19 izbornika, protivnih moglo bi bilo biti kakvih 14. Izabrani su jednoglasno sve sami vriedni i poznati muzevi: Viktor Tomićić, Anton Jurković, dr. Fabianić, Franjo Doberlet, Pavao Tomašić, Josip Peršić, Jurković Karlo i Baumgartner Josip; a za njihove zamjenike Benedikt Ferlan, Stanger Felice, Pavao Jurković i Franz Beyer.

U I. tjelu glasovalo je 42 izbornika. Izabrani su i opet jednoglasno sami čestiti muzevi, različiti po rodu i po stališu, al svi jednako zauzeti za dobro obćine:

Baroni „Ramsoneet“, Schmidt-Zabierow, učitelj August Rajčić, književnik Viktor Car, pomorski kapetan Anton Šimunić, obrtnik Futar Priskić i posjednici Inocent Stanger i Mate Stipanović; a njihovi zamjenici: Anton Ciković, Fortunat Ferlič, Rinaldo Bonani i August Halan.

Poslie izbora.

Kako uvijek, protivnici već govore o uloku. To je navadna utjeha poraženih. U ovom slučaju valja da si plaćeni agitatori produlje zaslužbu, i da zamažu oči onim, kojim su kroz mjesec propovjedali, da je njihova „vitorija sikura“.

K izboru u I. tjelo došli su i počastni građani Voloski: Slavoj Jenko, Vjekoslav Spiničić, dr. Dinko Trinajstić, dr. Matko Trinajstić i dr. Dinko Vitezić. Povodom njihova dolazka priredio je po naručbi gostioničar Zehntner u „Grand Hotel“, kući našega vriednoga Mata Kundića, skupan objed za preko 30 osoba. U vrijeme i poslie izvrstno pripravljena objeda izreklo se je krasnih zdravica.

Mnogi u Opatiji i na Voloskom izvjeshli su zastave u slavu pobjedu. Na Voloskom se je u večer palilo umjetne ognje. I Kastav pokazivao je svoju radost nad pobjedom u njegovoj susjedi-obćini. Na Voloskom sakupilo se ljudi u i pred „International“, da dadu oduška svojoj radosti. Povorka je onda išla u Opatiju, u „Zoru“. Tu se je sakupilo i Vološćanka i Opatijca. Uz pevanje „Lovora“ i tamburanje tamburaša, uz zdravice, uz razgovor prošlo se je tu veselo njekoliko ura.

Iz proračunske razprave.

(Konać.)

Težje svih skupa.

Gospodo moja! Zemaljski odbor, sarsborska većina, zemaljski predsjednik, činovnici c. kr. vlade i u većem dielu pokrajine, sada takodjer i crkvene oblasti, sve u Istri ide jedino za tim, da se pravo Hrvata i Slovenaca nogama tlači, i da se pokrajinu talijanskom prikaže. To isto vriedi i za Slovence Trsta i okolice, s kojimi se postupa, ako je moguće još gore u prosvjetnom i materijalnom pogledu.

Osobna sloboda i sigurnost.

Ni sa osobnom slobodom i sigurnošću nije takodjer bolje. U tom pogledu bijaše stavljena dne 30. aprila prošle godine interpelacija, u kojoj se pripovieda, kako su često jednog župe-upravitelja u Grozjanju ubijeli i odrasli napadali i vriedjali; pripoviedalo se, da se je radi toga potužio kod obćinskog ureda, kod kotarskog poglavarstva i na namjestničtvu. Nu proti tomu nije se ništa poduzelo, a na interpelaciju se nije jošte odgovorilo. Demonstranti i izgrednici postigli su pako ipak svoju svrhu, za kojom su težili: župe-upravitelj bijaše na drugo mjesto poslan. Tako se kod nas u Istri dieli pravo. Uličnjaci postizavaju ono, što nemogu drugi postignuti.

Kako stoji sa osobnom sigurnosti, pokazuje nam slučaj sa Ostermanom u Malom Lošinju, koj se je dogodio prije nekoliko godina, pa i jedan noviji slučaj. Osterman bijaše umoren od stražara sigurnosti. Jedan drugi Hrvat bijaše pod zaštitom stražarah sigurnosti, kako se čini, u noći od 30. septembra na 1. oktobra prošle godine umoren. Na interpelaciju u tom pogledu dne 22. oktobra 1901. podnešenu, bijaše lakonički odgovoreno, i taj događaj nalazi se sada kod suda. Od tada je prošlo već pet mjeseca, te mnogi misle, da se hoće i to pustiti, da zaspi.

Jezik c. kr. oblasti.

Što se tiče jezika oblasti — biti ću odmah gotov — to je sada u tom obziru svakako bolje od Thunove vlade, od tri ili četiri godine amo, kad no bijahu naše oblasti upućene, da riešavaju spise u onom

jeziku; u kojem su sastavljeni: Dogadja se ipak još uvijek zlorababa i nezakonitostih od strane oblastih, kao što to pokazuje medju ostalim interpelacija od dne 13. februara 1901. To proizlazi nadalje iz uređovanja, napose kotarskoga poglavara u Poreču. Na čelu toga ureda nalazi se muž, kojeg postupanje mora se najodlučnije odsuditi, muž, koji se u obće posve inače pričinja, koji laska kadšto i Hrvatom, a radi međutim uvijek i uvijek oko tlačenja i zapostavljanja Slavena.

Imadem ovdje talijanski dopis od dne 7. februara t. g. kao odgovor na jedan ulok, koji bijaše hrvatski sastavljen, a gospoda moja, dopis radi o pitanju, kod kojeg se je taj kotarski poglavar opet pokazao otvorenim agitatorom talijanske stranke, gdje je on, kao predsjednik jedne komisije za ustrojjenje jedne škole, naime u Šterni, uređovao. Što je on tu činio, i što on u obće čini, nebi mogao nijedan drugi od porezovnika i od vlade plaćeni činovnik činiti, kao što to čini taj čovjek.

Zaglavak.

Kod nas neće da bude u obće bolje, što proizlazi iz rečenoga, te iz mnogo toga. Činovnici ostaju uvijek isti, kao što bijahu i prije, uzprkos svim okružnicam ili kolorednicam njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika i upravitelja ministarstva nutarnjih posala.

Tomu imade više razloga; hoću da navedem samo jednoga, premda bi ih mnogo i više navesti. Godine 1898. interpelirao sam radi toga, što se je na hrvatski dopis talijanski odgovorilo. Tadase je odgovorilo, da se je to samo slučajno dogodilo, ali da se redovito odgovara u onom jeziku, u kojem je podnesak sastavjen. Tada sam sa stolinu i stolinu dokaza i spisa — koje sam i priložio — dokazao, kako se je ovdje krivo i neistinito izvjestilo. (Čujte!)

Krivo izvješćivanje jest valjda najveće zlo u čitavoj upravi kod nas. Gospoda znaju, da središnja vlada sve vjeruje, što oni izvieste.

Imadu li primjerice činovnici odgovorili na upit, nemisle na ništa drugo, nego kako bi sami sebe pokrili, i nepaze na to, da izvješćuju pravo ili krivo. To oni su tomu naučeni, da se vjeruje samo ono, što oni kažu i napišu.

Liepo je svakako od predstojnika vlade, što svojim činovnikom vjeruje, nu uvidi li jednom, da ti činovnici krivo izvješćuju, tada je njegova dužnost, izpitati, da li izvješćuju činovnici istinito ili stranka, koja stalno hotimice nenavadja neistinu. (Posve pravo!)

O stanovitih okolnostih u Primorju i u Istri neću da govorim. Ako toga nevide i nečuju pozvani krugovi, tada im neima pomoći. Poznato je, da se gadi najgore onomu, koji, imajuć oči i uši, pa ipak neće da čuje i da vidi. Takvom moglo bi se najvećma doviknuti: „Perditio tua est, Israel!“ (Odobranje. Govorniku čestitaju.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 19. marta 1902.

Prije svega opažam, da ovdje dan sv. Josipa nije blagdan, pak da i danas radi parlament kaošto rade i svi drugi u svaki delavni dan. Pak eto me, da Vas izvjestim o razpravah u zastupničkoj kući posljednjih dana.

Zajam grada Beča.

Grad i obćina Beč uzelo je zajam od 285 milijuna kruna za razne gradnje i ustanove. Na poticaj grada i obćine je vlada predložila zakonsku osnovu, kojom da se oslobodi grad od biljeza i pristojba prigodom toga zajma. Zastupnička kuća, a kasnije i gospodstva, prihvatile su tu osnovu, i nije dvojbe da će ju Njegovu Veličanstvu potvrditi. Kod razprave u zastupničkoj kući bilo je ružnih prepiraka i psovanja izmedju kršćanskih socijalista s

jedne i njemačkih liberala kao i njenih socijalnih demokata s druge strane. Ti nepodnasaju jedni drugih, i psuju se gore nego li najgore babe piljarice.

Privremeni proračun.

Privremeni proračun za mjesec aprill i maj bio je već 12. marča predan proračunskom odboru. O njem je u ime toga odbora izvjestio jučer dr. Kathrein. Govorilo je samo par govornika, među njimi i zast. Senerer. On je u svojem govoru silno napadao Niemce drugih stranaka, jer da tobož neće učiniti shodnih koraka za uvođenje njemačkoga državnoga jezika. Završio je svoj govor sa: „Hoch und Heil Hohenzollern!“ To će reći: „Zivilni i slava Hohenzollernom!“ A Hohenzoller zove se, kako je poznato, vladajuća kuća kraljevine Pruske i carevine Njemačke. To znači dakako vjernost i ljubav za kralja Pruske i cesara Njemačke, i ujedno nevjerstost za cesara i kralja naše monarhije, koje je podložnik i Senerer, i u kojoj ima veliko bogatstvo i mnogo pristaša. Od Senerera i drugova nam nije to ništa novo, oni su se već često u istom smislu izrazili, ali ovakvimi riječima još nisu. Na njegove riječi nastalo je burno povlađivanje kod njegovih pristaša; a kod mnogih drugih burno prosjedovanje. Nakon bure je predsjednik pozvao na red Senerera radi njegovih riječi.

U hipse je oglašio za riet zastupnik dr. Kramář. U svojem kratkom i žestokom govoru naglasio je, kamo vodi državni njemački jezik, naime pod Prusku i Njemačku. Upozorio je na to stranke, koje su za njemački državni jezik, a upozorio je naročito c. kr. vladu, koja je pod pritiskom Senererovaca zadala grdu uvriedu českomu narodu, ukinuv jezikovne naredbe za Česku i Moravsku. Naproti povika Senerera, završio je, neima drugoga povika nego: „Zivila monarhija Habsburgovaca sa jednakimi pravima za sve!“ Bez jednakih prava za sve, nemože ta monarhija obstojati, a koliko se u njoj više pjamština širi, toliko više pada ona u jaram Pruske i Njemačke.

Kod toga govora došlo je do žestokih povrieda između čeških i svenjemačkih zastupnika. Dr. Dyk, izazvan, doviknuo je Franku Steinu: „Čovjek bez postojanja“. Ovaj je dakako skočio kao peteh, al dr. Dyk rekao mu je posve mirno, da je to njegovo mnenje, i da ga neopziva. Išli su izvan dvorane. Stein je htjeo da Dyk rieči opozove i htjeo ga je zamlatiti, al su to zabranili drugi češki zastupnici. Stein je kao hjesan bjezao opet u dvoranu, tu vikao tako, da ga je predsjednik morao na red pozvati, pak izašao.

Iza Kramářa govorio je još dr. Horstis, kao jedini upisani govornik. On se nije ni dotaknuo povika Senererova. Rekao je, da Talijani neimaju povjerenja u c. kr. vladu, jer je u obće proti Talijanom. Tu svoju protinbu da je osobito pokazala sa proglašenjem iznimnoga stanja u Trstu. Tu je govornik polemizovao sa ministrom-predsjednikom odaoeno na govor ovoga od 6. t. mj., tvrdeći da je ministar-predsjednik bio zaveden krivimi informacijama iz Trsta, i da nije opravdano iznimno stanje (?! A što oni torpedi i one lažje po svojoj obali od Trsta do Opaticje baš zadnjih dana?!).

Oglašili su se navlaš za riet njemački nacionalac Derschatta i njemački liberalac Funke, u obliku stvarnoga izpravka, u svrhu, da izjave, da neimaju ništa uzajamnoga sa uzklikom Senererovim nit s njim samim.

Izvjestitelj Kathrein je vrućimi riečima odbio poklik Senererov, i suprotstavio mu poklik: „Zivilo naš car! Zivila kuća Habsburg!“ Na to je nastalo živo klicanje i povlađivanje, al bilo je i nekakvih drugih poklika.

Provizorij bio je malenom većinom prihvaćen u drugom čitanju.

Izvjestitelj predložio je da se primi treće čitanje. Za to nebijase dvie trećinske većine.

U trećem čitanju prihvalio se je privremeni proračun jedva danas, običnom većinom.

Trgovački i prometni ugovor sa Mehikom.

Prešno razpravljena zakonska osnova, tiuća se uredjenja trgovačkih i prometnih kao i konzularnih odnošaja između naše monarhije i republike Mehikanske bila je prihvaćena u drugom i trećem čitanju.

Razprava o proračunu za 1902. — Ministarstvo bogostovja i nastave-centrala.

Ta razprava počela je dne 13. a svršila dne 14. Govorilo je više govornika obćenito o školstvu. Senererovac Eisenkolb, fanatični pristaša lozinke „čca od Rima“, protestant, govorio je žestoko proti katoličkoj crkvi i Rimu. Njegove napadaje odbijali su razni govornici, zagovarjuć katoličku crkvu i Rim.

Bogostovje-vjerske zaklade i domene.

Kod toga naslova bila je razprava posve kratka, i prihvatilo se je odnose stärke.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si morda čca čul, ki j' ono ponašal po Pazine onu glasovitu talijansku baštu?

Jur. Vero, ter to zna saki otrok tamo.

Fr. Donke ki?

Jur. Vero on krnjelina, čca vaik tuli kako i tovar.

Fr. Tako mu se je bašta pristojala?

Jur. Ma jušto kako da je bila na njega zmerena.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. U posljednjih sjednica carevinskoga vieća došlo je opet jednom do burnih prizora, koje su izazvali Svenienci, koji su se otvoreno izjavili za njemačku državu. — Dne 17. t. mj. obavijeni bijahu Beču gradski izbori za III. tjelo te bijase izabrano svih 46 kandidata kršćansko-socijalne stranke, koji su po tomu prizdržali sve stare mandate. Među izabranimi nalazi se i bečki načelnik dr. Lueger. — Zadarski „Narodni List“ prigovara imenovanju baruna Handela, dalmatinskim namjestnikom, jer da nepozna ni zemlje ni običaja ni jezika pučanstva. Kazu — nastavlja rečeni list — da novi namjestnik uči hrvatski jezik, nu zakon stavlja za svakoga činovnika Dalmacije uvjet, da pozna hrvatski jezik. Nego po naravi ljudskoj, ako novi namjestnik zbija nauči hrvatski jezik i ako se bude držao kao sin Dalmacije, te zavolio hrvatski narod, ovaj će zaboraviti na njegovo poriekle, i to, da danas nezna hrvatski. Do namjestnika je dakle samoga, da se prama njemu stanovište promjeni. Novomu namjestniku oltvara se sada široko polje u gospodarskom pogledu. Ako bude — zaključuje zadarski list — novi namjestnik uzporedio radio i

u gospodarskom interesu Dalmacije i upravljao u hrvatskom duhu i smislu, te i gospodarski pridignu Dalmaciju i pohrvatio njezinu upravu i njezin javni život, onda će imati podporu ogromne većine sahoja i steći će ljubav hrvatskoga naroda. — Predsjednik hrvatskog kraljevinskog odbora sazvaao je sjednicu odbora za sriedu dne 26. t. mj. u Zagreb. — Švi hrvatski neodvisni listovi pišu ogorčeno proti spletkarenju Crne Gore u pitanju zavoda sv. Jeronima i o skrajnom popustanju sv. stolice. Hrvatski sveučilištni djaci obdržavali su dne 18. t. mj. u Zagrebu skupštinu, na kojoj su viećali o tom, kakvo da zauzmu stanovište napram ovomu postupanju crnogorske vlade iz Rima.

Čca Gora. Službeni list crnogorske vlade „Olas Crnogorca“ javlja u zadnjem broju na prvom mjestu, da se je knežević Mirko vjerio sa gospodjom Natalijom Konstantinović, kćerkom „ugledne srbske kuće“, koja je u obiteljskoj svezi sa kraljevskom kućom Obrenovića.

Srbija. Posredovanjem srbske vlade postavljene su strazne ne samo uzduž srbske medje na srbskom zemljištu, nego i na hrvatskoj strani, kao primjerice u Zemunu, Mitrovici itd. Srbska vlada da je poslala svoje agente u pogranična hrvatska i maddjarska mjesta, kojim je zadaća, da paze i bdiju nad pogibeljnim osobami, koje bi eventualno mogle slediti neuspjeli primjer zloglasnog pustova Alavantića. — Velezaslužni mitrovački Hrvatski Branik“ odbija najodlučnije od sebe crnu čelvetu srbskih listova, kao da bi bili Hrvati isto krivi na pustolovnih poduzećih zloglasnog Alavantića i njemu sličnih stvorova. Ovaj je doduše boravio u Mitrovici, ali on nit je bio Hrvat nit se za hrvatsvo ikada brinuo. To je bio jednostavni pustolov i slipeo orudje srbskih spletkara, koji su jedan drugomu jalni, što nemogu svi nositi kraljevsku krunu.

Rusija. Rusko ministarstvo rata odkrilo je medju svojim častnici uhoda, koje su prodavale susjednim državam tajne nacerte i osnove vojnoga štopa. Na čelu tih uhoda bio je pukovnik Grimu, koji se nalazi u tamnici u Varšavi. Krakovski listovi pišu, da je taj izdajica svoje domovine dobivao za svoju izdaju od njemačke vlade godišnju stalnu podporu od 12.000 maraka. On je pripadao glavnomu štopu i kao takav mogao je lahko do tajnih osnova glavnoga štopa. U krakovskoj tamnici potvrđen je izdajica strogo pažnji. Njegovom preslušavanju da prisustvuju viši častnici iz Petrograda. Bude li odsudjen na smrt, neće biti strijeljan, već obješen.

Italija. U sjednici talijanskoga parlamenta od dne 17. t. mj. interpellirao je zast. Ghinetti, da li je i kako je vlada u svetogeronimskoj porbi štitiła suverena prava Italije. Dalje je državni podtajnik Baccelli odgovorio na upit, da li je i da li kani ministarstvo za spoljašnje poslove poduzeti kakve korake kod austrijske vlade radi neplemenitih i po kaznenom zakonu kaznjivih uvreda, što su ih protiv talijanske dinastije počiniłi propovjednici u Dinjanu i na Rieci. Baccelli reče, da je jedan propovjednik, Riccitelli, izjavio talijanskomu konzulu u Rieci, da on nije uvriedio ni Italiju, ni njezine uredhe. Konzul je međjutim kod oblasti na Rieci poduzeo shodne korake, pa treba čekati na rezultate povedene iztrage. Što se tiče drugog propovjednika, jezuite Coleonia, to je talijanski konzul u Trstu učinio položaju, što može saobćiti, da je protiv Coleonia poveden sudbeni pragon i da je austrijska vlada zabranila daljnje propovjedi.

Pokrajinske:

Zasluzeno odlikovanje! Sl. obćinsko zastupstvo grada Cresa imenovalo je c. kr. namjestnika grofa Gočssa počastnim građanom. Ovo odlikovanje ne treba mnogo tumačenja.

Na čelu gradske uprave u Cresu nalaze se radikali Talijani, politički istomišljenici vladajuće klike u Istri i Trstu. Ta klika znade, komu imade zahvaliti svoje „uspjehe“ na narodno-političkom i školskom polju u Primorju. Ona nemože ostati nezahvalna napram svomu dobroćinitelju. Čudili bismo se, kad se nebi bilo oglašilo nijedno talijansko zastupstvo, da odkliče muža, koji imade velikih zaslug za Talijane Primorja. Nebismo se nimalo čudili, kad bi ga svi gradovi Istre imenovali svojim počastnim članom. Učiniłi bi jedino svoju sretnu dužnost napram osobi, koja im nemože biti prijaznija i sklonija nego li je. Zahvalnost je velika kriepost a talijanska gospoda u Cresu mogu se ponositi, što su oni dali prvi izraza toj velikoj krieposti. Sada su na redu ostali talijanski gradovi Istre. Ni oni nemožu za skromnim Cresom zaostati, neće li, da im poviest zabilježi pogrđni naslov: „nezahvalnaika“.

Čast — zaslugi. Iz Cresa nam pišu: Jučer osvanuo po uglovih grada zahvalnica N. P. gosp. namjestnika grofa Gočssa u kojoj „comosse“ zahvaljuje se našoj slavnoj obćini i ovom simplicitnom pučanstvu (koje nije o tom nikad ništa znalo), na osobitoj časti, kojom ga naše zastupstvo odkliče imenujuć N. P. začastnim građanom!

To za sada u oči obćinskih izbora, a čujemo da iza obćinskih izbora, bude li se ponesao nepriprano i zakonito, kane istom čašću odklikovati i pogl. gosp. I. pl. Searpu, c. kr. kotarskog poglavara u Lošnjaju! Pak će još koji „dell'elemente ostile“ usuditi se reći, da nisu naši „onorevoli“ fini političari i oduševljeni austrijanci. Sjeno političkog velikana Bismarka, sakrij se pred našimi političkimi . . . buršii.

Jubilejni koncert „Slovenskoga pjevačkoga društva“ u Trstu. Naše stanovništvo grada Trsta sa okolicom, a na čelu mu vršno slovensko pjevačko društvo proslavile prošle nedjelje dostojnim načinom 25-godišnjicu djelovanja dičnoga slovenskoga rodoljuba i zborovodje spomenutog društva, veleobljubljenoga gosp. Srečka Bartela. Najkuskusnije tršćansko kazalište „Arm onia“ bijaše one večeri u svih prostorijah upravo natrpano. Niže i srednje naše stanovništvo zaokupilo je mnogobrojno galerije i parter, a imućniji slojevi mnogobrojne lože. Program, vrlo bogat i po broju komada i po vrstnoći istih, bijaše proveden po obćenitom sudu strukovnjaka najvećom točnošću i na obće zadovoljstvo razdraganog obćinstva pod vodstvom velezaslužnog Bartela, koga je obćinstvo kod svake točke burno pozdravljalo. Vrhunac oduševljenja postignut bijaše nakon odpjevanog glasovitog Foersterovog mješovitog zbora „Ljubica“. — Na pozornici sakupljeni ostaje pjevaci i pjevačice, sa zborovodjom pred kojeg stupa društveni predsjednik sa dvjema pjevačicama, koje donesoše svetaru darove. Predsjednik nagovori u kratko svetarca te mu predade u ime tršćanskih Slavena velik i krasan srebrni lovor-vienac sa shodnom posvetom te vrlo krasan i skupocien štapić za ravnanje sa zborom od strane pjevačkoga društva. Od rođjaka svojih dobio je g. Bartel srebrnu čašu u slici kalezra. Za nagorova i predaje tih darova treslo se kazalište od silnoga pljeskanja i burnih pozdrava. Iz lože bacale su gdje, kite cvieća na duboko dirnutu svetarca, koji se je morao na sve strane zahvaljivati, dočim je predsjedniku stisnuo vidljivo ganut prijateljski desnicu. Slične ovacije opetovale su se dijem ciele večeri, čim su htjeli tršćanski Slavenci jasno očitovati svoja čuvstva priznanja i zahvalnosti do velečestitoga rodoljuba, koji radi skromno ali uztrajno i nesebično kroz punih 25 godina oko procvjetanja slavenske pjesme u Trstu i njegovoj okolici i komu želimo iz dubine srca, da bi čil i zdrav proslavio medju svojim prijateljii i štovateljii 50-go-

